

BELEID ACTIEF BURGERSCHAPSONDERWIJS 2022 - 2026

Maria'school Rijswijk

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
<i>Visie op burgerschap en sociale cohesie</i>	<i>2</i>
Actief burgerschap.....	2
Sociale cohesie.....	3
Betekenisvol Burgerschapsonderwijs	4
<i>De context van onze school.....</i>	<i>4</i>
Doelen voor actief burgerschap en sociale cohesie	5
Aanbod actief burgerschap en sociale cohesie	6
Monitoring.....	16
<i>Sociogram en kringgesprekken</i>	<i>16</i>
SCOL	16
<i>Burgerschapscompetenties.....</i>	<i>16</i>

Inleiding

Eind 2005 gingen de Eerste en Tweede Kamer akkoord met het wetsvoorstel (nr. 29666) 'bevordering actief burgerschap en sociale integratie'. Kern van dit wetsvoorstel is het opnemen van burgerschap en sociale integratie in artikel 8 van de wet op het primair onderwijs, artikel 11 van de wet op de expertisecentra en in artikel 17 in de wet op het voortgezet onderwijs. In deze wetten is de volgende zinsnede opgenomen: 'Het onderwijs is mede gericht op de bevordering van actief burgerschap en sociale integratie.'

Vanwege de vrijblijvendheid waarmee scholen omgingen met deze wet en de onduidelijkheid, is er per 1 augustus 2021 een nieuwe wet ingegaan waarin de wettekst iets explicieter is beschreven en daarmee dus gedetailleerder. Met het nieuwe wetsvoorstel is er een gemeenschappelijke kern verplicht gesteld voor alle scholen. Dit stuk gaat over onze visie op burgerschap en sociale cohesie op de Mariaschool Rijswijk en hoe we deze actief vormgeven.

Ons beleid op burgerschap is tot stand gekomen door het formuleren van antwoorden op de vragen: Welke behoeften hebben kinderen en ouders in onze wijk? Welke ontwikkelingen zien we in de samenleving? Wat vraagt dit van ons? Wat vraagt dit van ons burgerschapsonderwijs? Hoe kunnen wij een oefenplaats zijn voor onze kinderen? De antwoorden op deze vragen vormen de basis van onze visie en daarmee ook ons handelen en aanbod. In deze inleiding beschrijven we onze visie op burgerschap en sociale cohesie en worden belangrijke begrippen en doelen in relatie tot onze burgerschapsopdracht toegelicht.

Visie op burgerschap en sociale cohesie

Op de Mariaschool Rijswijk geven wij eigentijds onderwijs waarbij de ontwikkeling van het kind, binnen de samenleving, centraal staat. Ieder kind doet ertoe, ieder kind wordt gezien. Wij zorgen met elkaar voor een veilige, geborgen omgeving waar alle kinderen vol zelfvertrouwen zich kunnen voorbereiden op de toekomst.

Wij realiseren ons dat een mens meer nodig heeft dan rekenen, taal en lezen. Wil een kind uitgroeien tot een volwassen participant van de samenleving, dan zal het weet moeten hebben van de waarden die daarbij nodig zijn.

De speerpunten op de Mariaschool Rijswijk zijn: Ken jezelf, ken de ander, ken je omgeving, ken je onderwijs. Ons motto "Samen bouwen aan de toekomst" geeft aan waarvoor wij staan en vooral wie we (willen) zijn. Het motto en de speerpunten vormen de kern van de katholieke levenshouding die we willen uitstralen. Onze visie op burgerschap en sociale cohesie wordt gevoed vanuit bovenstaande identiteit.

De school is een belangrijke oefenplaats om burgerschapsvaardigheden in de praktijk te brengen. Op school leren leerlingen samen te leven en te werken, met spelregels om te gaan, hun eigen mening te vormen en die van anderen te respecteren. Ook ontdekken leerlingen er hun eigen positie in de samenleving en komen ze erachter hoe ze zelf een bijdrage kunnen leveren aan hun wijk, regio, land en de wereld. De school is de aangewezen plek voor leerlingen om hun identiteit te ontwikkelen en te leren democratische burgers te worden.

Actief burgerschap

Actief burgerschap verwijst naar de bereidheid en het vermogen deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren.

Daarbij gaat het ons om het **kunnen** en **willen** participeren in de samenleving. Op onze school gaat het bij burgerschap ook expliciet om **doen**: actief en betrokken omgaan met diversiteit, acceptatie en tolerantie.

Sociale cohesie

Sociale cohesie legt de nadruk op gelijkwaardigheid en gedeelde waarden ongeacht ieders achtergrond. Het gaat om het leren samenleven met elkaar. Dat alle burgers deelnemen aan de maatschappij en bekend zijn met en betrokken bij uitingen van de Nederlandse cultuur in haar verscheidenheid. Op onze school dragen wij belangrijke basiswaarden over aan onze kinderen.

Betekenisvol Burgerschapsonderwijs

Burgerschapsonderwijs wordt van betekenis als het is afgestemd op wat er in de leefwereld van de leerlingen speelt, bij wat leerlingen nodig hebben en wat past bij de context van de school.

De context van onze school

Vanuit de NCO-rapportage krijgen we jaarlijks inzicht in de leerling populatie bij ons op school. Hier komt het volgende uit naar voren:

- 33,56 % van onze leerlingen heeft een niet-westerse achtergrond, landelijk 18,63 %
- 28,84 % van onze leerlingen heeft ouders met een laag inkomen, landelijk 20,06 %
- 30,39 % van onze leerlingen is afkomstig uit een eenoudergezin, landelijk 16,75 %
- 21,70 % van onze leerlingen is een gewichten leerling, landelijk 14,94 %

Deze context hebben we meegenomen in de ontwikkeling van ons burgerschapsonderwijs.

Doelen voor actief burgerschap en sociale cohesie

De kerndoelen, basiswaarden en onze visie op burgerschap en sociale cohesie vertalen wij in de volgende doelen voor actief burgerschap en sociale cohesie. Deze doelen komen terug in ons burgerschapsaanbod:

Vrijheid en gelijkheid: Leerlingen leren van, door en over de waarden van de democratische rechtsstaat. Dit begint met regels/afspraken in de eigen leefomgeving en breidt zich uit naar de publieke ruimte en samenleving.

Macht en inspraak: Leerlingen leren manieren waarop ze besluitvormingsprocessen op vreedzame wijze kunnen beïnvloeden. Ze maken kennis met macht en gezag en de wijze waarop dit georganiseerd is op verschillende niveaus.

Democratische cultuur: Leerlingen leren dat hun stem gehoord wordt en dat hun inbreng ertoe doet bij besluitvormingsprocessen in de klas. Zij ervaren dat de ander ook een stem heeft en ontdekken daarbij overeenkomsten en verschillen tussen mensen.

Identiteit: Leerlingen ontdekken hun primaire en secundaire emoties, ambities, talenten en ontwikkelpunten. Ze raken bewust van identiteitsvorming en reflecteren op tradities, vieringen en rituelen.

Diversiteit: Leerlingen leren woorden te geven aan wat de ander doet en wil en ontdekken daarin overeenkomsten en verschillen en accepteren dit. Ze leren onderlinge conflicten vreedzaam op te lossen. Ze maken kennis met levensbeschouwelijke stromingen.

Solidariteit: Leerlingen ontwikkelen manieren om de eigen en de belangen van anderen te behartigen; alsmede uitsluiting, onrechtvaardigheid, discriminatie en ongelijke behandeling te herkennen en benoemen.

Digitaal samenleven: Leerlingen leren over de effecten van de onlinewereld op hun identiteit, persoonlijke (online) leven en op de publieke sfeer. Ze leren kritisch en creatief denken over media-inhouden en -processen en daar ook naar handelen.

Duurzaamheid: Leerlingen leren in duurzaamheidskwesties over verschillende waarden en belangen en de gevolgen daarvan voor de leefomgeving, nu en later. Ze leren duurzame keuzes te herkennen en te reflecteren op hun eigen gedrag.

Globalisering: Leerlingen verkennen hoe zichzelf, klasgenoten en andere mensen in Nederland verbonden zijn met andere delen van wereld en leren over internationale samenwerking.

Technologisch burgerschap: Leerlingen leren over de invloed van technologische ontwikkelingen op henzelf en hun leefomgeving. Ze leren ethische kwesties te herkennen en gaan in gesprek over verschillende perspectieven, die ze zelf kunnen innemen.

Denk- en handelwijzen: Leerlingen leren kritisch denken en handelen, empathische vermogens, ethisch redeneren en communiceren. Deze denk- en handelwijzen worden toegepast in samenhang met de inhouden van de overige bouwstenen.

Verantwoordelijkheid: Vanuit onze kernwaarde 'eigenaarschap' leren leerlingen de verantwoordelijkheid te nemen voor wat ze zeggen en doen en daarbij rekening te houden met anderen (mensen, dieren en de aarde)

Aanbod actief burgerschap en sociale cohesie

Op de Mariaschool Rijswijk streven wij ernaar om al onze leerlingen van jongs af aan te laten voelen dat ze ertoe doen in de samenleving. School is de plek om te leren rekenen en spellen, maar ook een natuurlijke oefenplaats waar kinderen met diverse achtergronden met elkaar om leren gaan en een idee krijgen van hoe het werkt in de samenleving. Burgerschapsvorming is op de Mariaschool Rijswijk daarom geen apart vak. We integreren onze doelen voor actief burgerschap en sociale cohesie in ons onderwijs, waarbij we ook kiezen voor een duidelijke verbinding met de buitenwereld.

Vrijheid en gelijkheid

Leerlingen leren van, door en over de waarden van de democratische rechtsstaat. Dit begint met regels/afspraken in de eigen leefomgeving en breidt uit naar de publieke ruimte en samenleving.

Onderbouw

Leerlingen ervaren dat er in de omgang tussen mensen regels en afspraken bestaan over hoe met elkaar en met spullen om te gaan. Ze ontwikkelen inzicht in het belang van regels en afspraken om op een prettige manier samen te zijn. Daarbij is de eigen vrijheid begrensd door de vrijheid van de ander: iedereen heeft dezelfde rechten.

Bovenbouw

Leerlingen ervaren dat de regels en afspraken in de directe leefomgeving van bijvoorbeeld de klas- en thuissituatie kunnen verschillen. Eveneens ontwikkelen leerlingen het inzicht dat ook in de bredere samenleving regels en afspraken gelden. Ze kunnen dit inzicht in verband brengen met de democratische rechtsstaat.

Door oefening ontwikkelen leerlingen inzicht in de basiswaarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit en mogelijke spanning tussen deze basiswaarden. Zij leren dat de rechten die zij hebben voortkomen uit grondrechten, mensenrechten en kinderrechten. Zij leren tevens dat deze rechten niet voor iedereen in de wereld gewaarborgd zijn en gerespecteerd worden.

Aanbod vrijheid en gelijkheid	Leeftijd			
	4-6	6-8	8-10	10-13
School- en klassenregels	X	X	X	X
Goed gedaan (methode)	X	X	X	X
ORKA lessen	X	X	X	X
Gouden en zilveren weken	X	X	X	X
Kringgesprekken	X	X	X	X
Coöperatieve werkvormen	X	X	X	X
IPC lessen/ Kleuter Universiteit lessen	X	X	X	X
Trefwoord	X	X	X	X
Groepsgeluk	X	X	X	X
School-TV	X	X	X	X
Nieuwsbegrip			X	X
Kinderrechten ambassadeurs			X	X
Kamp groep 8				X
Lessen bureau Halt				X

Macht en inspraak

Leerlingen leren manieren waarop ze besluitvormingsprocessen op vreedzame wijze kunnen beïnvloeden. Ze maken kennis met macht en gezag en de wijze waarop dit georganiseerd is op verschillende niveaus.

Onderbouw

Leerlingen worden zich ervan bewust dat mensen besluiten nemen en dat er in verhoudingen sprake kan zijn van hiërarchie. In de onderbouw ligt de nadruk op het kennismaken met macht en gezag en de manier waarop dit georganiseerd is in de klas, op school, in de eigen woonomgeving en in het land. Leerlingen ervaren dat zij inspraak hebben in bepaalde besluitvormingsprocessen en weten welke consequenties er gelden wanneer zij zich niet houden aan de regels die gesteld zijn door gezaghebbenden.

Bovenbouw

In de bovenbouw groeit het bewustzijn over de verdeling van macht en gezag tussen mensen in verschillende rollen in de directe omgeving en de samenleving. Ze kunnen een verband leggen tussen vrijheid, gelijkheid enerzijds en anderzijds machtsverhoudingen, besluitvormingsprocessen, politieke instituties in de rechtsstaat en democratie.

Macht en inspraak	Leeftijd			
	4-6	6-8	8-10	10-13
Spelend leren	X	X	X	X
Goed gedaan (methode)	X	X	X	X
ORKA lessen	X	X	X	X
Gouden en zilveren weken	X	X	X	X
Kringgesprekken	X	X	X	X
Coöperatieve werkvormen	X	X	X	X
IPC lessen/ Kleuter Universiteit lessen	X	X	X	X
Trefwoord	X	X	X	X
Groepsgeluk	X	X	X	X
Buitenspelen/ inclusief begeleiding van spellen door oudere leerlingen	X	X	X	X
Gymlessen	X	X	X	X
Leerlingenraad			X	X
Kinderambassadeurs gemeente Rijswijk			X	X
Stemmen voor een activiteit	X	X	X	X
Taallessen debatteren/overtuigen		X	X	X
Groep doorbrekend werken	X	X	X	X
Boffers/hulpjes van de leerkracht	X			
Keuzebord	X	X		

Democratische cultuur

Leerlingen leren dat hun stem gehoord wordt en dat hun inbreng ertoe doet bij besluitvormingsprocessen in de klas. Zij ervaren dat de ander ook een stem heeft en ontdekken daarbij overeenkomsten en verschillen tussen mensen.

Onderbouw

Leerlingen gaan hun eigen gevoelens herkennen en benoemen en krijgen inzicht in gevoelens en emoties van anderen. Leerlingen ervaren dat zij een stem hebben en deze kunnen gebruiken. Zij ervaren dat hun stem gehoord wordt en dat hun inbreng ertoe doet bij besluitvormingsprocessen in de klas. Zij weten dat de ander ook een stem heeft en kunnen hier actief naar luisteren. Leerlingen ervaren overeenkomsten en verschillen in het gedrag van mensen. Leerlingen leren op te komen voor zichzelf en rekening te houden met de gevoelens en standpunten een ander.

Bovenbouw

Leerlingen worden zich bewust van het feit dat zij een stem hebben in kwesties die hen aangaan en leren hun mening te onderbouwen. Zij weten dat er bij besluitvormingsprocessen een opbouw is van meedenken, meepraten, meedoen en meebeslissen. Zij ontwikkelen meer begrip voor de inbreng van anderen en erkennen het belang van draagvlak voor besluiten. Zij weten dat meningsverschillen emoties kunnen oproepen en kunnen leiden tot conflict. In die gevallen kunnen ze daar op een vreedzame manier mee omgaan.

Democratische cultuur	Leeftijd			
	4-6	6-8	8-10	10-13
Spelend leren	X	X		
Goed gedaan (methode)	X	X	X	X
ORKA lessen	X	X	X	X
Gouden en zilveren weken	X	X	X	X
Kringgesprekken	X	X	X	X
Coöperatieve werkvormen	X	X	X	X
IPC lessen/ Kleuter Universiteit lessen	X	X	X	X
Trefwoord	X	X	X	X
Groepsgeluk	X	X	X	X
Buitenspelen/ inclusief begeleiding van spellen door oudere leerlingen	X	X	X	X
Gymlessen	X	X	X	X
Leerlingenraad (+democratische verkiezing)			X	X
Kinderambassadeurs gemeente Rijswijk				X
Musical	X	X		
Keuzebord		X	X	X
Taallessen debatteren/overtuigen	X	X	X	X
Vastenactie			X	X
SCOL				

Identiteit

Leerlingen ontdekken hun primaire en secundaire emoties, ambities, talenten en ontwikkelpunten. Ze raken bewust van identiteitsvormingsaspecten en reflecteren op tradities, vieringen en rituelen.

Onderbouw

Leerlingen verkennen spelenderwijs wie ze zijn. Ze leren woorden te geven aan wat ze denken, voelen, willen en doen. Ze geven zichzelf een plek in de klas, op school en het gezin. Ze worden zich ervan bewust welke regels er zijn en welke cultuur bij hen thuis heerst.

Bovenbouw

Leerlingen ontwikkelen een meer uitgesproken identiteit. De rollen van klasgenoten, de sociale omgeving, media en andere identificatiefiguren worden groter. Ze worden zich meer bewust van het belang van achtergronden, mogelijkheden en oriëntaties bij het ontwikkelen van een identiteit.

Identiteit	Leeftijd			
	4-6	6-8	8-10	10-13
IPC lessen/ Kleuter Universiteit lessen	X	X	X	X
ORKA lessen	X	X	X	X
Kamp groep 8				X
Kom op voor jezelf lessen			X	X
Gastlessen cultuur	X	X	X	X
Religieuze vieringen	X	X	X	X
Trefwoord lessen	X	X	X	X
Triaslessen	X	X	X	X
Erfgoedspoor lessen	X	X	X	X
Sportdagen	X	X	X	X
Feesten	X	X	X	X
Samenspel & dramalessen	X	X	X	X

Diversiteit

Leerlingen leren woorden te geven aan wat de ander doet en wil en ontdekken daarin overeenkomsten en verschillen. Ze leren onderlinge conflicten vreedzaam op te lossen. Ze maken kennis met levensbeschouwelijke stromingen.

Onderbouw

Leerlingen verkennen spelenderwijs verschillende aspecten van hun identiteit in relatie tot de ander. Naarmate zij zich meer bewust worden van zichzelf, op andere plekken komen en zich gaan spiegelen aan rolmodellen nemen ze bewust of onbewust verschillen waar zoals: culturele achtergronden en fysieke kenmerken. Zij leren en begrijpen dat er overeenkomsten en verschillen zijn.

Bovenbouw

Leerlingen leren zich verder te verplaatsen in klasgenoten en andere mensen in hun sociale omgeving. Ze spiegelen zich aan andere rolmodellen in media en identificeren zich hiermee. Op school verdiepen ze zich in de overeenkomsten en verschillen tussen mensen die andere achtergronden, mogelijkheden en oriëntaties hebben.

Diversiteit	Leeftijd			
	4-6	6-8	8-10	10-13
IPC lessen/ Kleuter Universiteit lessen	X	X	X	X
ORKA lessen	X	X	X	X
Kom op voor jezelf lessen			X	X
Religieuze vieringen	X	X	X	X
Trefwoord lessen	X	X	X	X
Triaslessen	X	X	X	X
Sportdagen	X	X	X	X
Samenspel & dramalessen	X	X	X	X
Week van de mediawijsheid	X	X	X	X
Spellen groep/ inclusief begeleiding van spellen door oudere leerlingen	X	X	X	X

Solidariteit

Leerlingen ontwikkelen manieren om de eigen en de belangen van anderen te behartigen alsmede uitsluiting, onrechtvaardigheid, discriminatie en ongelijke behandeling te herkennen en benoemen.

Onderbouw

Leerlingen ontdekken dat er overeenkomsten en verschillen tussen mensen bestaan. Ze ervaren wat het is om deel uit te maken van groepen en dat overeenkomsten en verschillen binnen groepen een rol spelen. In het samen spelen ontwikkelen leerlingen te geven en te nemen, partij te kiezen en ontstaan gevoelens van empathie en solidariteit. Het besef ontstaat dat zichzelf of anderen soms ongelijkwaardig behandeld worden.

Bovenbouw

In de bovenbouw gaat de ontwikkeling uit de onderbouw door en wordt het besef van sociale verhoudingen versterkt. Leerlingen ervaren processen van in- en uitsluiting op persoonlijk niveau en zien deze processen ook terug in de samenleving. Concepten als gelijkwaardigheid en gelijke rechten en de tegenpolen daarvan zijn voor leerlingen in deze leeftijd te begrijpen. Leerlingen kunnen rekening houden met de ander en vanuit rechtvaardigheidsbesef opkomen voor anderen.

Solidariteit	Leeftijd			
	4-6	6-8	8-10	10-13
IPC lessen/ Kleuter Universiteit lessen	X	X	X	X
ORKA lessen	X	X	X	X
Kom op voor jezelf lessen			X	X
Religieuze vieringen	X	X	X	X
Trefwoord lessen	X	X	X	X
Sportdagen	X	X	X	X
Samenspel & dramalessen	X	X	X	X
Spellen / inclusief begeleiding van spellen door oudere leerlingen	X	X	X	X
Kamp groep 8				X
Vastenactie	X	X	X	X
Anti-pestprotocol	X	X	X	X

Digitaal samenleven

Leerlingen leren over de effecten van de onlinewereld op hun identiteit, persoonlijke (online) leven en op de publieke sfeer. Ze leren kritisch en creatief denken over media-inhouden en -processen en daar ook naar handelen.

Onderbouw

Leerlingen beginnen verschillende mediabronnen te gebruiken en ontdekken dat deze bronnen niet voor iedereen in de wereld even toegankelijk zijn. Hiermee communiceren ze met anderen en zoeken en/of ontvangen informatie. Mediagebruik zal veelal spontaan en spelenderwijs plaatsvinden, al dan niet op initiatief van de school. Gezien de complexiteit hiervan is de rol van volwassenen hierbij van groot belang.

Bovenbouw

Leerlingen krijgen meer inzicht in het eigen mediagebruik en ontwikkelen een kritische houding ten opzichte van bronnen en informatie. Het bewustzijn van de wijze waarop media invloed heeft op beeldvorming, waarheidsvinding en identiteit neemt toe. Leerlingen leren gevaren van mediagebruik te herkennen voor zichzelf en voor anderen en daarnaar te handelen: bepaalde media-uitingen vermijden of bij twijfel een volwassene inschakelen.

Digitaal samenleven	Leeftijd			
	4-6	6-8	8-10	10-13
IPC lessen/ Kleuter Universiteit lessen	X	X	X	X
Leerling ambassadeurs Microsoft			X	X
Studievaardigheden			X	X
Groepsapp contract "Whatshappy"			X	X
Bibliotheek lessen Sociale Media			X	X
Instagram			X	X
Website			X	X
Social schools			X	X
Gebruik zoekmachine				X
Gebruik laptops	X	X	X	X
Online lessen	X	X	X	X
Week van de mediawijsheid	X	X	X	X
Lessen bureau Halt			X	X
Taallessen		X	X	X
Blits lessen		X	X	X
Bieblessen media:				
Vloggen/programmeren		X	X	X
Whatsapp groepsapp met contract met 2 beheerders die democratisch zijn verkozen in de groep				X

Duurzaamheid

Leerlingen leren in duurzaamheidskwesties over verschillende waarden en belangen en de gevolgen daarvan voor de leefomgeving, nu en later. Ze leren duurzame keuzes te herkennen en te reflecteren op hun eigen gedrag.

Onderbouw

Leerlingen ontdekken dat de leefomgeving constant in verandering is. Zij leren hierover aan de hand van voorbeelden in de eigen omgeving waarbij sprake is van een samenspel van verschillende invloeden. Zij leren in concrete situaties ook dat zij zelf invloed uit kunnen oefenen op de leefomgeving.

Bovenbouw

Leerlingen worden zich er meer bewust van dat hun gedrag en daarbij gemaakte keuzes invloed hebben op de leefomgeving. Ook neemt het besef toe dat er in het samenspel van ecologie, economie, politiek en cultuur verschillende, ook strijdige waarden, belangen en overtuigingen bestaan die de leefomgeving beïnvloeden. Leerlingen worden uitgedaagd om kritisch na te denken over duurzaamheids-vraagstukken, hun eigen standpunten hierin en invloed hierop.

Duurzaamheid	Leeftijd			
	4-6	6-8	8-10	10-13
Scheiden van afval	X	X	X	X
Batterijen	X	X	X	X
Papier	X	X	X	X
PMD	X	X	X	X
Waterdag	X	X	X	X
Wisbordjes i.p.v. papier	X	X	X	X
Schoonmaken schoolplein	X	X	X	X
Kringgesprek	X	X	X	X
Gesprekken leerlingenraad	X	X	X	X
IPC lessen	X	X	X	X
Kleding inzamelen	X	X	X	X
Warme truiendag	X	X	X	X
Materiaal hergebruiken (kosteloos)	X	X	X	X
Waterbidon van school	X	X	X	X

Globalisering

Leerlingen verkennen hoe zichzelf, klasgenoten en andere mensen in Nederland verbonden zijn met andere delen van de wereld en leren over internationale samenwerking.

Onderbouw

In de onderbouw zijn leerlingen nog weinig bewust van de omvang en complexiteit van de wereld. Toch komen ze aspecten van globalisering in hun omgeving tegen. Ze leren bijvoorbeeld dat hun speelgoed, kleren en eten vaak in andere delen van de wereld gemaakt worden. Op deze manier worden zij zich al meer bewust van de manier waarop ook zij deel zijn van een wijde wereld. Daarnaast maken zij kennis met andere culturen in hun directe leefomgeving en via de media.

Bovenbouw

Leerlingen worden zich meer bewust van de wereld om zich heen en hoe ze hieraan deelnemen en er invloed op uit oefenen. Zij maken kennis met enkele dimensies die een rol spelen binnen het globaliseringsvraagstuk, zoals economische vraagstukken (arm en rijk) en sociaal-culturele vraagstukken. Vormen van internationalisering variërend van vakanties tot migratie kunnen leiden tot reflectie op de eigen identiteit.

Globalisering	Leeftijd			
	4-6	6-8	8-10	10-13
IPC lessen/ Kleuter Universiteit lessen	X	X	X	X
Religieuze vieringen	X	X	X	X
Trefwoord lessen	X	X	X	X
Kinderrechten ambassadeurs			X	X
Spellen/ inclusief begeleiding van spellen door oudere leerlingen	X	X	X	X
Vastenactie/ goede doelenacties	X	X	X	X
Anti pestprotocol	X	X	X	X
School-TV	X	X	X	X
Leerlingenraad			X	X
Nieuwsbegrip	X	X	X	X

Technologisch burgerschap

Leerlingen leren over de invloed van technologische ontwikkelingen op henzelf en hun leefomgeving. Ze leren ethische kwesties te herkennen en gaan in gesprek over verschillende perspectieven, die ze zelf kunnen innemen.

Onderbouw

Technologie speelt een grote rol in diverse facetten van de samenleving en raakt ook het leven van leerlingen in de onderbouw. Het gaat daarbij om het leven thuis, in het verkeer, speelgoed en didactisch materiaal. In de onderbouw worden leerlingen zich bewust van de invloed van technologie op hun leven en dat het veranderingen met zich meebrengt.

Bovenbouw

Leerlingen ervaren dat technologische ontwikkelingen voortdurend plaatsvinden en beginnen na te denken over de invloed hiervan op hun eigen leven en dat van anderen. Technologie biedt mogelijkheden, maar ontwikkeling en toepassing ervan en ongelijke toegang ertoe roepen ook ethische vragen op.

Technologisch burgerschap	Leeftijd			
	4-6	6-8	8-10	10-13
Gebruik laptops/ iPad	X	X	X	X
Digibord	X	X	X	X
Klassenregels	X	X	X	X
Kringgesprek	X	X	X	X
Samenspel	X	X	X	X
Projectonderwijs	X	X	X	X
Week mediawijsheid	X	X	X	X
IPC/KU lessen	X	X	X	X
Nieuwsbegrip lessen	X	X	X	X
Blits lessen	X	X	X	X
Bibliotheek lessen	X	X	X	X

Denk- en handelwijzen

Leerlingen leren kritisch denken en handelen, empathische vermogens ontwikkelen, ethisch redeneren en communiceren. Deze denk- en handelwijzen worden toegepast in samenhang met de inhouden van de overige bouwstenen.

Onderbouw

Leerlingen oefenen (basis)vaardigheden die voorwaardelijk zijn voor al het leren, ook op het gebied van burgerschap. In deze periode leren leerlingen met hun eigen gedachten en gewoonten om te gaan. Ze ontwikkelen hun empathische vermogens en leren zich sociaal te gedragen.

Bovenbouw

Leerlingen verwerven een vastere plek in sociale groepen. Zij krijgen een toenemende behoefte aan zelfstandigheid en het ventileren van een eigen mening. Ze vragen om meer eigen verantwoordelijkheid, worden kritisch ten opzichte van leeftijdsgenoten en zichzelf en keuren gedrag van anderen / hun ouders met nadruk goed of af.

Denk- en handelwijzen	Leeftijd			
	4-6	6-8	8-10	10-13
IPC lessen m.n. presenteren		X	X	X
ORKA lessen	X	X	X	X
Kom op voor jezelf lessen			X	X
Religieuze vieringen	X	X	X	X
Trefwoord lessen	X	X	X	X
Sportdagen	X	X	X	X
Samenspel & dramalessen	X	X	X	X
Spellen/ inclusief begeleiding van spellen door oudere leerlingen	X	X	X	X
Kamp groep 8				X
Vastenactie	X	X	X	X
Anti pestprotocol	X	X	X	X
School-TV	X	X	X	X
Doelen stellen, uitdagen en reflecteren	X	X	X	X
Goed gedaan lessen	X	X	X	X
Lezen/presenteren	X	X	X	X
Laten uitleggen	X	X	X	X
Rolmodel	X	X	X	X
Feedback geven	X	X	X	X
S.A.R.K. V.L.O.R.K. afspraken en regels	X	X	X	X
IGDI → reflectie op werkhouding/samenwerken	X	X	X	X

Verantwoordelijkheid

Vanuit onze kernwaarde "eigenaarschap" leren leerlingen verantwoordelijkheid nemen voor wat ze zeggen en doen en daarbij rekening houden met anderen (mensen, dieren en de aarde)

Onderbouw

Leerlingen leren de verantwoordelijkheid te nemen voor wat ze zeggen en doen en daarbij rekening te houden met anderen (mensen, dieren en de aarde).

Bovenbouw

Leerlingen leren de verantwoordelijkheid te nemen voor wat ze zeggen en doen en daarbij rekening te houden met anderen (mensen, dieren en de aarde). Ze voelen zich verantwoordelijk voor de gemeenschap.

Verantwoordelijkheid	Leeftijd			
	4-6	6-8	8-10	10-13
IPC lessen/ Kleuter Universiteit lessen	X	X	X	X
ORKA lessen	X	X	X	X
Kom op voor jezelf lessen			X	X
Inzet bij vieringen	X	X	X	X
Trefwoord lessen	X	X	X	X
Sportdagen	X	X	X	X
Spellen inclusief begeleiding van spellen door oudere leerlingen	X	X	X	X
Vastenactie	X	X	X	X
Anti pestprotocol	X	X	X	X
BOUW hulp aan andere lln.	X	X	X	X
Huiswerk (iets van thuis meenemen)	X	X	X	X
Begintaak	X	X	X	X
Gescheiden afval	X	X	X	X
Netjes omgaan met spullen en omgeving	X	X	X	X
Schoolbibliotheek	X	X	X	X
Planbord	X	X	X	X
Weektaak			X	X
Verantwoordelijk eigen werkplek/spullen	X	X	X	X
Reflectie op eigen gedrag	X	X	X	X
Whatsapp groepsapp met contract met 2 beheerders die democratisch zijn verkozen in de groep				X

Monitoring

Op de Mariaschool Rijswijk werken we doelgericht en actief aan het bevorderen van burgerschap en sociale cohesie. We vinden het belangrijk en noodzakelijk om inzicht te hebben in de resultaten van ons onderwijs. Dat betekent dat we de leerresultaten voor burgerschap in kaart brengen, zodat kan worden nagegaan in hoeverre de leerdoelen worden gerealiseerd. De resultaten helpen ons om antwoord te geven de vraag: Wat vinden wij op onze school belangrijk en hoe denken we dat het met het burgerschap van de leerlingen is gesteld? Bovendien kunnen we aan de hand van de resultaten ons aanbod op leerling-, groeps- en schoolniveau continu verbeteren.

Sociogram en kringgesprekken

Twee keer per jaar wordt vanaf groep 3 een sociogram afgenomen om inzicht te krijgen in de sociale relaties in de groep en mogelijk daarmee ook over de kwaliteit van de oefenplaats. Daarnaast voeren we kringgesprekken en discussiëren en filosoferen de kinderen met elkaar. Dit geeft ons inzicht in het burgerschapsgedrag van onze leerlingen.

SCOL

Een respectvolle en veilige oefenplaats vormt de basis voor ontwikkeling en leren. We vinden het belangrijk om die oefenplaats te bewaken en te waarborgen. Daarom wordt twee keer per jaar in groep 3 t/m 8 SCOL afgenomen. De leerkrachten groep 3 t/m 7 vullen SCOL 2x per jaar in, de leerkracht van groep 8 1x per jaar en de leerlingen van groep 6 t/m 8 vullen deze 1x per jaar in. Na deze afname wordt er een schoolbrede analyse gemaakt van de uitkomsten. Deze wordt door de stuurgroep SEO gepresenteerd in het team. Vervolgens kan er een gesprek tussen de leerkracht, de aanjager SEO en IB plaatsvinden waarin de groeps- of individuele bijzonderheden worden besproken. Indien nodig worden deze vastgelegd in een plan van aanpak voor de groep en volgen interventies op leerling- en/of groepsniveau. In de groepen 3 t/m 8 wordt door de aanjager van de SEO-stuurgroep Groepsgeluk ingezet. Deze lessen kunnen extra ingezet worden als dat nodig is.

Burgerschapscompetenties

Om de burgerschapscompetenties van onze leerlingen in beeld te brengen maken we jaarlijks gebruik van het meetinstrument Burgerschapsmeten. Dit meetinstrument gebruiken we in groep 7 en 8 en meet de volgende sociale taken:

- Democratisch handelen.
- Maatschappelijk verantwoord handelen
- Omgaan met conflicten
- Omgaan met verschillen

We gebruiken de vragenlijst "burgerschapscompetenties", waarbij leerlingen zichzelf beoordelen op houding, vaardigheden, reflectie en kennis.

We vergelijken de resultaten met die van andere scholen. Op deze manier krijgen we een nog duidelijker beeld van de effecten van ons burgerschapsonderwijs. De uitkomsten worden geanalyseerd en besproken met het team en de leerlingenraad. Tijdens deze bespreking worden ontwikkeldoelen geformuleerd.

Wij denken door alle interventies onze leerlingen voor te bereiden op de toekomst. En bij te dragen aan de vorming van het kind tot een volwaardig "wereldburger" die weet wat er in de wereld om haar/hem heen gebeurt.